

ATATÜRK VE ÇAĞDAŞLAŞMA

Mehmet AVCI*

Modern Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu, Mustafa Kemal Atatürk, geri kalmış bir toplumdan çağdaş bir milletin ve uygar bir devletin yaratıcısı olmuştur. Lozan'da Misak-ı Milli hedefleri doğrultusunda bağımsız bir vatan ve millet yaratılmasına özen göstermiştir. Çağdaşlaşma, Atatürk'ün Türk toplumunu çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkartmak için yapmış olduğu inkılâpların tümü olarak tanımlanabilir. Atatürk'ün temel amacı, Türkiye'nin her zaman için ulusal bağımsızlığını koruyabilmesidir. Bu ise ancak çağdaş medeniyeti bütünüyle benimsemekle mümkün olabilecektir. Bu nedenle çağdaşlaşmak Atatürk için bir amaç değil, Türkiye Cumhuriyeti'nin sonsuza kadar yaşayabilmesi için vazgeçilmez bir araç niteliğini taşımaktadır.

Çağdaş medeniyet, tüm insanlığın ortak katkılarıyla oluşan, rasyonel düşünceye ve laik bir dünya görüşüne dayalı ortak bir eserdir. Atatürk'ün gerçekleştirdiği çağdaşlaşma olayı, bir batı taklitçiliği veya Avrupa'ya benzeme özentisi değildir. Atatürk, çağdaş medeniyete geçişi, Türkiye için bir ölüm kalım meselesi olarak algılamış, çağdaşlaşma eski denemelerin ve kendi gözlemlerinin ışığında farklı bir metot uygulamıştır. O'na göre çağdaş medeniyetin ortağı olmak, bu medeniyetin bir bütün olarak algılanmasıyla mümkündür. Atatürk'e göre çağdaşlaşmanın tek yolu vardır: çağa hakim damgasını vuran ve rakipsiz olan batı medeniyetini, ilmi, kültürü, teknolojisini ile birlikte top yekün almaktır. Bunu gerçekleştirmek için de ilim ve fenni rehber edinmek yeterlidir, görüşünü esas olarak benimsemiştir.

Atatürk bütün bu eksiklikleri görmüş, insanca yaşamının yollarını açan laik ve demokratik bir toplum düzeni kurmayı hedeflemiştir. Atatürkçü çağdaşlaşma bizim için Batı'yı körü körüne taklit etmek değildir. Burada önemli olan, gerek zihniyet gerekse kurumlar açısından Batılılaşırken, çağdaş yenilikleri milli bünye içinde eritebilmektir. Atatürk'ün biz Batı uygarlığını bir taklitçilik yapalım diye almıyoruz. Onda iyi olarak gördüklerimizi kendi bünyemize uygun bulduğumuz için, dünya uygarlık seviyesi içinde benimsiyoruz' sözleri bu durumu en iyi şekilde özetlemektedir. Atatürk'e göre çağdaş uygarlığın ortağı olmak, bu uygarlığın bir bütün olarak alınmasıyla olasıdır.

Çağdaş medeniyeti, özgür düşünce ve laik ortam yaratmıştır. Bu ise her şeyden önce devletin laik bir yapıya sahip olmasıyla etkinlik kazanmaktadır. Dolayısıyla Atatürkçülükte Laiklik bütün inkılâpların temel taşı ve ön şartı ve güvencesi niteliği taşımaktadır. Atatürk inkılâpları, kısa bir zaman süreci içerisinde kararlılıkla yürütülmüş radikal inkılâplardır. Batı dünyasının yüzyıllar

* Araş.Gör., Muğla Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

boyu devam eden bir süreç içinde elde ettiği değişimleri (Rönesans, Reform, Fransız İhtilali vs.) on beş yıl gibi kısa bir süreç içerisinde gerçekleştirmiştir. Bu suretle yüzyılların yarattığı açık, bir an önce doldurularak mümkün olduğu kadar çabuk çağı yakalama yolu tutulmuştur. Türk çağdaşlaşması, herhangi bir dış baskıdan kaynaklanmadığı gibi, tam aksine “batıya rağmen, batılılaşmak” şeklinde vücut bulmuştur. Temel dayanağı akılcılıktır. Atatürk bunu “Hayatta En Hakiki Mürşit İlimdir, Fendir” sözleriyle hayata geçirmiştir ve “Türkiye Cumhuriyeti’nin her türlü faaliyetine aklın ve bilimin hakim olmasını temel ilke olarak benimsemiştir.

Ulusal kurtuluş savaşı sonrası bağımsız bir cumhuriyet, demokratik ve laik bir devlet ve çağdaş bir toplum yaratılmıştır. Çağdaşlaşma, Atatürk’ün yarattığı bu birbirinden ayrılmayan unsurların bir arada icrasıyla gerçekleştirilmiştir.

Atatürkçü Düşünce Sistemi, şu temel esasları içermektedir: Merkezi-Milli (Üniter) Devlet, Tam Bağımsız Devlet, Milli Egemenliğe Dayalı (Demokratik-Laik) Devlet ki bu özellikler Türkiye Cumhuriyeti’nin temel esaslarıdır. Şu halde Atatürkçü Düşünce Sistemi, Türkiye Cumhuriyeti devletini yaşatma ve yarınlara taşıma bilincini de ifade etmektedir.

XXI. Yüzyılın eşiğinde dünyaya örnek olarak, model olarak gösterilen Laik, Demokratik Türkiye Cumhuriyeti, bir takım siyasi, ekonomik eksikliklerine, iç ve dış bazı tehditlere rağmen, bugünlere ulaşıp aydınlık bir geleceğe yürüyorsa, bunu Atatürk’e borçludur. Doğru tercihler yapılmış olmasına ve sağlam temeller üzerine oturuyor olmasına borçludur. Anlaşılacağı gibi, Atatürk’ün kurup gençliğe emanet ettiği bu çağdaşlaşma modeli, kağıt üstünde kalmış, soyut bir model değildir. Çağdaş uygarlığa; onun bilimine, teknolojisine, ekonomisine, üretimine, refahına ulaşma, onu adil bir biçimde paylaşma, geliştirme ve yaşamadır.

Sonuç olarak, Türkiye’nin bugün içinde bulunduğu zorluklar, Atatürk’ün tercihlerinden değil, kendisinden sonra gelen liderlerin, zaman zaman Türkiye Cumhuriyeti’nin temel esaslarından sapmalarından ve doğru olan bu temel esaslar üzerinde çağa uygun yeni dönüşümleri gerçekleştirme konusunda başarısız olmalarından kaynaklanmaktadır. Bugün için yapılması gereken, Atatürk’ün akıl ve bilime dayalı pragmatik-demokratik düşünce sistemini ve çağın yeni oluşumlarını iyi anlayarak, Merkezi-Milli (Üniter), Demokratik ve Laik Türkiye Cumhuriyeti’nin temel esaslarından taviz vermeden, milletler arası siyasî sisteminin bu konudaki dayatmalarına da göğüs gererek “Bilgi Çağı” dönüşümünü yapmaktır. En geniş anlamıyla; hem düşünce sisteminin, hem de oluşturulan ve öngörülen toplumsal, siyasî ve ekonomik modelin kendi kendisini yenilemesini ifade eden “İnkılapçılık” ilkesi de bu dönüşümün itici gücü olarak kullanılmalıdır.